Zienswijze GGD West-Brabant op Omgevingsvisie Moerdijk

Juli 2023

De GGD West-Brabant wil u allereerst complimenteren met de ontwerp-Omgevingsvisie die nu ter inzage voor ligt. Het is prettig dat de GGD op verschillende manieren door de gemeente is betrokken voor advies. Eerder hebben wij input gegeven voor de Omgevingsvisie om gezondheid een prominentere rol te geven. Eén van onze aanbevelingen is door u overgenomen. In deze zienswijze willen wij daarom nogmaals wijze op de kansen die wij zien om gezondheid middels uw Omgevingsvisie te beschermen of zelfs te bevorderen.

Nieuwe cijfers gezonde leefomgeving

In deze zienswijze zijn de resultaten verwerkt van de Monitor Gezonde Leefomgeving die begin juli naar buiten zijn gebracht. De Monitor Gezonde Leefomgeving is een vragenlijstonderzoek naar de beleving van de leefomgeving onder inwoners van 18 jaar en ouder in Brabant in 2022. De monitor wordt als bijlage bij deze zienswijze meegestuurd.

Meer ambitie op luchtkwaliteit

Er wordt vaak gedacht dat de gezondheid voldoende beschermd is als aan de wettelijke normen voor luchtkwaliteit is voldaan. Dat klopt niet. De mate van luchtverontreiniging leidt tot aanzienlijke gezondheidsschade. Uit een recent onderzoek van de drie Brabantse GGD'en (zie bijlage 1) schetst voor Moerdijk het volgende beeld:

- Bij bijna 1 op de 5 (19,2%) kinderen met astma, is de astma toe te schrijven aan luchtverontreiniging.
- Bij meer dan 1 op de 5 (21,8%) volwassenen met een hartvaatziekte, is de ziekte toe te schrijven aan luchtverontreiniging.
- Bij 1 op de 7 (13,5%) longkankerpatiënten, is de longkanker toe te schrijven aan luchtverontreiniging.
- Brabanders verliezen gemiddeld bijna een jaar door vervuilde lucht. De gemiddelde vroegtijdige sterfte door blootstelling aan PM10 en NO2 is in Moerdijk 332 dagen.

- De gezondheidsschade door de blootstelling aan luchtverontreiniging is in Noord-Brabant vergelijkbaar met het meeroken van 4,9 sigaretten per dag. De lucht die bewoners in Noord-Brabant inademen is dus vergelijkbaar met de lucht die iemand zou inademen als een huisgenoot elke dag bijna 5 sigaretten binnenshuis rookt.

Elke verbetering van de luchtkwaliteit betekent gezondheidswinst. De GGD vindt het daarom belangrijk om te blijven werken aan een verbetering van de luchtkwaliteit, ook nu vrijwel overal in Nederland wordt voldaan aan de wettelijke normen. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) hanteert striktere normen voor luchtkwaliteit.

GGD GHOR Nederland pleit al langer voor het overnemen van de aangescherpte WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit. Nu zijn de minimale wettelijke normen in de Omgevingsvisie als de standaard opgenomen, waardoor iedere gebiedsontwikkeling hieraan wordt getoetst. Wij adviseren om de WHO-advieswaarden als standaard te nemen en hier waar dit echt niet haalbaar is per plangebied van af te wijken. Ook al wordt de WHO-advieswaarde dan nog niet altijd gehaald, elke verbetering ten aanzien van de luchtkwaliteit betekent gezondheidswinst.

Neem in uw Omgevingsvisie een sterke ambitie op, gebaseerd op de WHO-advieswaarden, over het verbeteren van de luchtkwaliteit en werk in Omgevingsplannen en -programma's maatregelen uit voor de beperking van uitstoot bij de bron.

Sluit aan bij het Schone Lucht Akkoord

Uit de meest recente cijfers van de Monitor Gezonde Leefomgeving (zie bijlage 2) blijkt dat 46% van de inwoners van gemeente Moerdijk zich zorgen maakt over de gezondheidseffecten van de luchtkwaliteit.

De GGD raadt de gemeente daarom aan zich aansluit bij het Schone Lucht Akkoord. De gemeente kan hiervoor nog tot 29 september 2023 middelen aanvragen. Daarnaast is de provincie Noord-Brabant sinds dit jaar gestart met een pilot om meer Brabantse gemeenten te laten aansluiten bij het Schone Lucht Akkoord.

Bijzondere aandacht voor arbeidsmigranten

De gemeente maakt belangrijke stappen waar het gaat om arbeidsmigranten. Er is steeds meer aandacht voor de gezondheid van deze groep en dat is mooi. Tegelijkertijd zien we landelijk dat maar een beperkt deel van de arbeidsmigranten de weg naar reguliere zorg, zoals de huisarts, weet te vinden. We vragen daarom, ook in uw

Omgevingsvisie, hiervoor blijvende aandacht. Leg de focus niet enkel op de huisvesting en economische bijdrage van arbeidsmigranten, maar regel ook de toegang tot zorg en neem dit als kader mee bij gebiedsontwikkelingen omtrent arbeidsmigranten.

Klimaatadaptatie raakt aan gezondheid

De WHO noemt klimaatverandering de grootste bedreiging voor de volksgezondheid. Er zijn meer maatregelen nodig om (kwetsbare) mensen zo goed mogelijk te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering zoals hitte, allergieën, infectieziekten en uv-straling. In gemeente Moerdijk is 64% van de inwoners bezorgd over de invloed van klimaat op de eigen gezondheid. In de Omgevingsvisie is veel aandacht voor klimaat, maar dit gaat vooral over technische maatregelen. Het is belangrijk om aandacht te hebben voor het perspectief van de inwoners. Van de volwassenen vindt 36% dat de buurt onvoldoende verkoelende plekken heeft en 17% kan onvoldoende verkoelende plekken in de woning vinden.

Neem in uw Omgevingsvisie een ambitie op over hitte in relatie tot gezondheid. Deze ambitie kunt u verder uitwerken in het Omgevingsprogramma klimaat. Eén van de onderdelen hiervan kan het ontwikkelen van een lokaal hitteplan zijn. Dit helpt om in de eigen omgeving goed voorbereid te zijn op een periode van extreme warmte.

Bezorgd over leefomgeving

Uit de meest recente cijfers uit de Monitor Gezonde Leefomgeving blijkt dat meer dan een kwart van de inwoners bezorgd is over de eigen gezondheid, doordat zij in de buurt wonen van een industrie of bedrijven. In de regio West-Brabant is dit voor 7% van de inwoners. Daarnaast maken meer inwoners zich zorgen over de nabijheid van windturbines in hun woonomgeving. Inwoners van de gemeente Moerdijk maken zich ook zorgen de hoogspanningslijnen in de nabije omgeving (4% versus 2% West-Brabant). Ook is 9% van de inwoners bezorgd voor de gezondheid omdat zij in de buurt wonen van akkerbouw en tuinbouwbedrijven. Voor de regio West-Brabant bedraagt dit 5%.

Het is daarom van belang om bij de uitwerking van de visie in programma's aandacht te besteden aan de participatie en de beleving van de inwoners. Dit voorkomt dat inwoners meer bezorgdheid en stress ervaren als gevolg van veranderingen in hun leefomgeving.

Bijlagen

1. Rapport Luchtkwaliteit en gezondheid in de provincie Noord-Brabant
2. Monitor Gezonde Leefomgeving 2022 – Gemeenteprofiel Moerdijk